

# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างเป็นหมวดหมู่ ทำกิจกรรมร่วมกัน อยู่ตลอดเวลา ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ละชีวิตต่างก็ต้องการที่จะเสริมสร้างความสุข ความมั่นใจ และความปลอดภัยให้กับตนเองอยู่เสมอ สังคมจึงเป็นแหล่งรวมศูนย์ทางความคิด ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา และด้วยเหตุนี้เองบางครั้งจึงทำให้สังคมต้องเกิดปัญหาความขัดแย้งหรือเกิดความสับสนวุ่นวายขึ้น ตัวอย่างความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ดังเห็นได้จากปรากฏการณ์ที่บรรดานักเรียนระดับมัธยมศึกษาเกือบทั่วประเทศ ออกมาชุมนุมประท้วงจัดกิจกรรมในลักษณะ ม็อบนับพลัน (Flash Mob) เกิดขึ้นอย่างมากตั้งแต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังเหตุการณ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคการเมือง “อนาคตใหม่” และตัดสิทธิกรรมการบริหารพรรค 10 ปี ตามคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อให้พิจารณา ยุบพรรคอนาคตใหม่ตามมาตรา 92 พรรคหนึ่งประกอบมาตรา 72 ของพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง 2560 ทำให้กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษาออกมาเคลื่อนไหวและ แสดงความไม่พอใจกับการบริหารประเทศของรัฐบาล และคำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญที่ให้ยุบ พรรคอนาคตใหม่ (ไทยรัฐออนไลน์, ออนไลน์, 2563) โดยมีจุดเริ่มต้นของปรากฏการณ์นี้มาจากการชุมนุมแบบม็อบนับพลัน (Flash Mob) ของสหภาพนักเรียนนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย ต่อมาเกิดม็อบนับพลัน (Flash Mob) ในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ ถือเป็นปรากฏการณ์พลังประชาชนนำโดยเยาวชนที่ปรากฏขึ้นใหม่ในประเทศไทย แม้ว่าสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาไปทั่วโลกจะเป็นอุปสรรคใหม่ต่อขบวนการเคลื่อนไหว แต่เหล่านักศึกษาก็พยายามแสวงหาการประท้วงออนไลน์รูปแบบใหม่ ๆ และรวมเอากิจกรรมด้านมนุษยธรรมเข้าไว้ในกิจกรรมของพวกเขา เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน (จินจิรา สมบัติพูนศิริ, ออนไลน์, 2563) สถานการณ์ความขัดแย้งนี้ เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านความคิดของแต่ละบุคคล และความแตกต่างของช่วงวัย โดยในทุกหน่วยงานหรือทุกองค์กรหากเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มบุคคลย่อมส่งผลทำให้เกิดความเสียหายในอนาคต และอาจส่งผลกระทบต่อในด้านลบหรือสร้างความเสียหายต่อองค์กรได้ ปรากฏการณ์ดังกล่าว ความสามัคคีและสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากยุทธศาสตร์ชาติซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกัน

ไปสู่เป้าหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65. 2560 : 17 ; สำนักงานปลัดกระทรวง  
สาธารณสุข. 2558 : 18 )

การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ บุคลากรจะต้องมีความรักความสามัคคีกัน มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน มีความรักและผูกพันต่อองค์กร (ชานนท์ ชูหาญ. 2560 : 1) ความสามัคคีจึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จ เป็นพลังหลักที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงให้เกิดขึ้น และเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมควรที่จะตระหนัก ระลึกถึงอยู่เสมอ ในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสหลักธรรมอันจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมเอาไว้ 6 ประการ ซึ่งอยู่ในหมวดธรรมที่เรียกว่า “สาราณียธรรม 6” หมายถึง หลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงเป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึกรักดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2556: 200-201) หากต้องการที่จะเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในองค์กรและสังคม ควรที่จะต้องนำเอาหลักธรรมทั้ง 6 ประการนี้ไปใช้อยู่ตลอดเวลา จึงถือว่าเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งทางสังคมที่เป็นแหล่งให้ความรู้ อบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีการประสานงานและทำงานร่วมกัน ซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้เช่นกัน ถึงแม้เราไม่สามารถหลีกเลี่ยงความรุนแรงที่เกิดจากความขัดแย้งได้ แต่ก็สามารถป้องกันความรุนแรงได้ โดยอาศัยภูมิคุ้มกันในสถานศึกษา คือ การบริหารสถานศึกษาด้วยความยุติธรรม การเคารพศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นคน และการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา นับเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ที่สำคัญอีกประการ คือ ตระหนักว่าความรุนแรงที่เกิดจากความขัดแย้งไม่อาจแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน หากแต่ต้องแก้ด้วยสันติวิธี เพราะสันติวิธีจะเป็นหนทางสู่สันติภาพที่แท้จริง (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. 2561 : 1258 - 1265)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 อยู่ภายใต้กำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีวิสัยทัศน์ที่ว่า “คุณธรรมนำสังคม แห่งการเรียนรู้ คู่คุณภาพผู้เรียนและชีวิตอย่างสมดุล รักษ์ระยอง บนวิถีประชาคมโลก” จากการศึกษาสภาพบริบทและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 โดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่องค์กรต้องทำ เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ และยังเป็นการวิเคราะห์เพื่อหาภาพรวม มุมมองของการปฏิบัติงาน เพื่อวางกลยุทธ์และทิศทางขององค์กรในอนาคต ผลการวิเคราะห์พบว่า ยังมีผลของการปฏิบัติงานบางประการที่ยังต้องเร่ง

พัฒนาให้เกิดความสำเร็จ เพื่อให้สอดคล้องตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ คือ การดำเนินโครงการ บางส่วนที่ดำเนินการแล้วไม่สามารถเก็บรวบรวมผลการดำเนินงานได้ เนื่องจากขาดการติดตาม ประเมินผล ผลการดำเนินงานบางกิจกรรมยังไม่มี การติดตามและประเมินผลลัพธ์ ผลการดำเนินงาน บางกิจกรรมไม่บรรลุเป้าหมาย เนื่องจากบุคลากรบางส่วนไม่ปฏิบัติงานตามระบบการดำเนินงาน ที่วางไว้ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และขาดความร่วมมือ ของบุคลากรที่รับผิดชอบในงานนั้น ๆ ขาดการทำงานเป็นทีม ขาดทักษะการประสานงานที่ดี การสั่งการไม่ชัดเจนทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน และไม่มี การทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน เนื่องจาก ขาดความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร (สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ออนไลน์. 2563)

การนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา คือ ประยุกต์ใช้ หลักสาราณียธรรมเพื่อเป็นการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา จะเป็นแนวทาง ของผู้บริหารในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา พัฒนาครู และบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา มีการใช้การสื่อสารเชิงสันติ มีแนวคิดพัฒนา ให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีแนวคิดเชิงบวก และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของครูและ บุคลากรในสถานศึกษาดีขึ้น โดย 1) เมตตาภายกรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออก ทางกายอย่างสุภาพ ปฏิบัติซึ่งกันและกันอย่างรู้กาลเทศะ ตั้งใจทุ่มเทปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ อย่างสม่ำเสมอ 2) เมตตาวจีกรรม หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการพูดสื่อสารต่อกัน ด้วยเมตตา กล่าวคำที่ก่อให้เกิดไมตรีและเป็นประโยชน์ 3) เมตตาโมกรรม หมายถึง ครูและ บุคลากรทางการศึกษา ยึดถือหลักคุณธรรมทางจิตใจเป็นสำคัญ 4) สาธารณโภคี หมายถึง ครูและ บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตามหลักการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ทำดีต่อผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน 5) ศีลสามัญญตา หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา รักษากฎกติกา ทั้งกฎของศีลธรรมกฎระเบียบของสถานศึกษารวมถึงจรรยาบรรณของวิชาชีพ และ 6) ทิฐิสามัญญตา หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน ยอมรับฟังเสียงข้างมาก และนึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (อัครพล นกทอง. 2564 : 9-10)

จากความสำคัญดังกล่าว การศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมกับการเสริมสร้าง สันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา จะมีผลอย่างยิ่งต่อความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษาแบบสันติวิธี สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู บุคลากร ทางการศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชน และสังคม อีกทั้ง ยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ ของการบริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีคุณภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายได้มากยิ่งขึ้น

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะของ เขต 1
2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมกับการเสริมสร้าง สันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1
4. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1

### ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้เพื่อครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 ได้มีแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมเพื่อการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น ในสถานศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน และสามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ในการ พัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาที่เป็นธรรม สงบสุข เปี่ยมไปด้วยความเอื้อเฟื้อต่อกัน อย่างจริงใจ ซึ่งนำไปสู่ผลของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปได้

### ขอบเขตของการวิจัย

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 114 โรงเรียน จำนวนครูและบุคลากร ทางการศึกษา ทั้งหมดรวม 2,621 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1. ออนไลน์. 2564)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

#### 2.1 เชนจ์ปริมาณ

ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของเขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 338 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่าง ของเครจซี่มอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 43) ใช้วิธีการสุ่ม แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม

หลังจากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและข้าราชการครูของสถานศึกษาแต่ละอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา โดยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

## 2.2 เชิงคุณภาพ

ครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 จำนวน 14 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 4 คน 2) การสนทนากลุ่ม ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการเลือกแบบเจาะจง 10 คน ไม่ซ้ำกับกลุ่มสัมภาษณ์ โดยกำหนดคุณภาพของกลุ่มตัวอย่างไว้ คือ 1) เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานของสถานศึกษามีประสบการณ์ อย่างน้อย 2 ปี 2) เป็นผู้มีความยินดีและให้ความร่วมมือให้ข้อมูลเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

### ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปร ดังนี้

1. ปัญหาการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1

2. ตัวแปรที่ 1 ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 มี 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. เมตตากายกรรม
2. เมตตาวจีกรรม
3. เมตตามโนกรรม
4. สาธารณโภคี
5. ศีลสามัญญตา
6. ทิฏฐิสามัญญตา

3. ตัวแปรที่ 2 ได้แก่ สันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ประกอบด้วย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. การสื่อสารเชิงสันติ
3. การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
4. การปลูกฝังวัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก

## นียมศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้มีนียมศัพท์เฉพาะ ดังนี้

การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม หมายถึง การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ช่วยเสริมสร้างความรักความสามัคคี และพัฒนาผลงาน ให้มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา พัฒนางานตามภารกิจ ให้บรรลุเป้าประสงค์ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะของ เขต 1 คือ “คุณธรรมนำสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งคุณภาพผู้เรียน และชีวิตอย่างสมดุล รักษ์ระของ บนวิถีประชาคมโลก” โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี ศีลสามัญญตา และทัญญูสามัญญตา มีรายละเอียด ดังนี้

1. เมตตากายกรรม หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประพฤติดีต่อกัน ให้เกียรติ และเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือแสดงอาการรังเกียจต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งเวลา ปฏิบัติงานในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันปฏิบัติงาน อย่างเต็มใจ ทุ่มเทศียสละและหมั่นฝึกปฏิบัติตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอยู่เสมอ

2. เมตตาวจีกรรม หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีเมตตาต่อกันในทางวาจา ไม่พูดเหยียดหยาม นินทา มีการพูดให้เกียรติซึ่งกันและกัน พูดในสิ่งที่ดีสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ ต่อบุคลากรในสถานศึกษา มีการพูดชื่นชมให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีการชี้แจงแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ถูกต้องเพื่อจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย และควรยอมรับ คำวิพากวิจารณ์จากผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงและพัฒนาตนเองตามคำแนะนำของผู้อื่นได้

3. เมตตามโนกรรม หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีกัลยาณมิตรต่อกัน เอาใจใส่ ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี คิดและทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม ปรารถนาดีต่อผู้อื่น มีความรักความพอใจในสถานศึกษาของตนเอง ไม่คิดทุจริต ต่อหน้าที่ รักความยุติธรรม คำนึงถึงเป้าหมายของสถานศึกษาเป็นสำคัญ โดยร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ

4. สาธารณโภคี หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน แบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้มาอย่างเท่าเทียมและยุติธรรมกับทุกฝ่าย ร่วมกันระดมทรัพยากร รู้จักจัดสรรทรัพยากรของสถานศึกษาให้เป็น ไปอย่างประหยัด คุ่มค่า ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และนี่ถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

5. ศีลสามัญญตา หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา ยึดหลักการรักษาระเบียบวินัย และปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีการร่วมวางระเบียบหลักการปฏิบัติในการทำงาน และช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนร่วมงานในสถานศึกษา ไม่ประพฤติตนให้เป็นที่รังเกียจหรือนำความเสื่อมเสีย

มาสู่สถานศึกษา ไม่นำเวลาปฏิบัติงานราชการไปแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนสิทธิเสรีภาพในการเข้ารับบริการของประชาชนต้องมีความเท่าเทียมกัน

6. ทักษะสามัญญา หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา รู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน มีการเปิดโอกาสให้แสดงออกทางความคิด ได้อย่างอิสระ เพื่อให้เกิดการวางแผนในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จ ยึดหลักความถูกต้องของเหตุและผลเป็นศูนย์กลางให้ความสำคัญและยอมรับฟังเสียงข้างน้อย เมื่อมีปัญหาหรือความขัดแย้งเกิดขึ้นในสถานศึกษาสามารถปรึกษาหารือ รู้จักแสวงจุดร่วมสมานจุดต่างได้ ปฏิบัติงานให้เกิดพร้อมเพรียงกัน ร่วมแรงร่วมมือ ร่วมใจ ระดมสมอง สัมครสมานสามัคคี ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีคุณภาพ

การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา เป็นรูปแบบในการบริหารสถานศึกษาที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำหลักสาราณิธรรมมาเป็นแนวทาง ในการบริหารเป็นรูปแบบการดำเนินงานในสถานศึกษาที่มีการบริหารและจัดการศึกษา ด้วยหลักธรรมมาภิบาล การให้เกียรติซึ่งกันและกัน เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยมีขอบข่ายในการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การสื่อสารเชิงสันติ การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และการปลูกฝังวัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมบริหารในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมควบคุมและตรวจสอบองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ 1) หลักการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ 2) สร้างความไว้วางใจให้แก่กันและกัน 3) การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน 4) มีความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบ และสามารถดูแลตนเองได้ 5) สร้างความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน และ 6) การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัย แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา

2. การสื่อสารเชิงสันติ หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการสื่อสารที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ 1) การสังเกต หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการสังเกตและประเมินสถานการณ์ก่อนที่จะสื่อสาร ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันและกัน 2) ความรู้สึก หมายถึง การแสดงถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทางกายและใจ เป็นผลมาจากความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง การแสดงความรู้สึกเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา เริ่มรับผิดชอบต่อประสบการณ์ของตนเอง 3) หากความต้องการที่แท้จริง

ในระหว่างการสื่อสาร หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการสื่อสารตามความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ใช้ภาษาที่เหมาะสม ทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกต่อกันและกันระหว่างการสื่อสาร และ 4) การขอร้อง หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถใช้วาทศิลป์บอกให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบว่าควรจะปฏิบัติอย่างไรเพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของอีกฝ่ายในการสื่อสารนั้น ๆ

3. การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการเปิดเผยความเป็นตัวตนของตนเอง มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีทักษะการสื่อสารทำความเข้าใจ มีการยอมรับและส่งเสริมซึ่งกันและกันในทางที่ดี ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาบุคลิกภาพตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำและคำพูดของตน

4. การปลูกฝังวัฒนธรรมแนวคิดเชิงบวก หมายถึง การสร้างความเชื่อใจและมั่นใจที่จะทำงานนั้น ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ แนวทางการพัฒนาแนวคิดเชิงบวกประกอบไปด้วย 5 แนวทางหลัก ๆ ดังนี้ 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเชิงบวกมองโลกในแง่ดี เห็นคุณค่าและสิ่งดี ๆ ในตนเอง 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา พุดชื่นชมตนเองในเรื่องดี ๆ เมื่อเรามองเห็นสิ่งดี ๆ ในสิ่งที่ทำ 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษา สร้างความคิดและอารมณ์เชิงบวก มองทุกอย่างเป็นเรื่องที่มีความสุข 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษา มองโลกตามความเป็นจริง เข้าใจพื้นฐานปัญหาว่าเกิดจากสิ่งใดโดยไม่คิดเข้าข้างตนเอง 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจิตสาธารณะ มีความยินดีที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงผู้อื่น รวมถึงการรู้จักการให้อภัยผู้อื่น

**บุคลากรทางการศึกษา** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุนการศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารการศึกษา และปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ปีการศึกษา 2564

**ข้าราชการครู** หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 ปีการศึกษา 2564

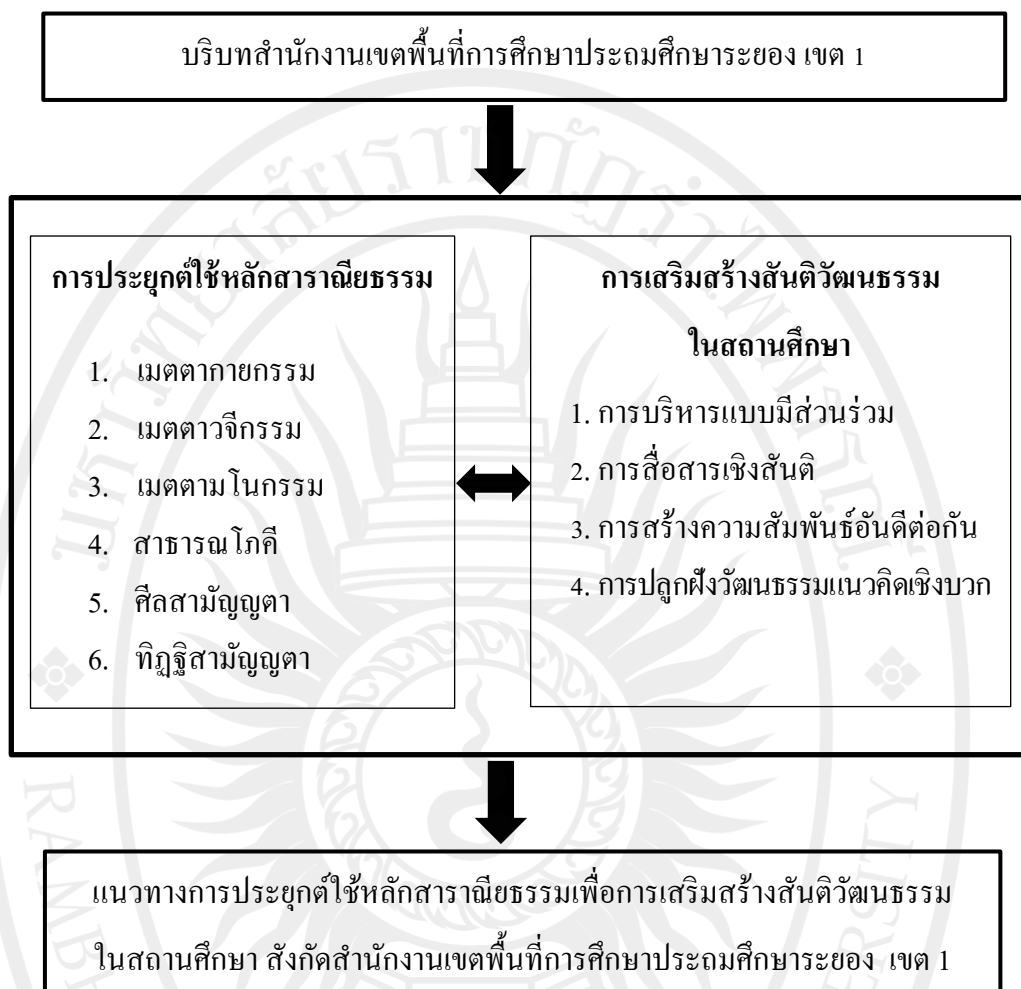
**สถานศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ของ เขต 1 เปิดการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล-มัธยมศึกษาตอนต้น



### กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักสารานุกรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ในสถานศึกษา จากแนวคิดของนักวิชาการ ประกอบด้วย พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2546 : 273 ; 2556 : 200-201), พระมหาประเสริฐ สุเมโธ (เพชรศรี) และปียวัฒน์ คงทรัพย์ (2558 : 28-29), พระครูปราโมทย์ปัญญาวัดน์ (บุญเลิศ เตชบุญโญ) (2564 : 83), พระครูใบฎีกาพิจิตร ธรรมวิจิตร (ขอยอด) (2560 : 99-100), พระสมุห์อมร อมโร (สีคำ) และคณะ (2562 : 1734-1735), พระปลัดบุญมี คุณากโร (โพธิศรีสม) (2563 : 140-141), พระมหาทองสุข ธรรมสุนทร (แก้ววังวร) และคณะ (2564 : 347-348), บุญบง ชัยเจริญวัฒน์ และเหมือนขวัญ เรณูมาศ (2560 : 7-11), อภัสรา สีดอนเตา และคณะ (2562 : 28-32), นฤมล ธรรมพฤษยา (2554 : 21-23), บารมี หงส์วิชัยกุล (2562 : 258), บัณฑิตกา จารุมา (2562 : 384-391), นิยม กาแข็ง และคณะ (2558 : 28-29), วันวิสา จันทระ และอิมจิตร เลิศพงษ์สมบัติ (2555 : 68-73), สุริยนต์ จันทร์ศิริ และ พระมหาหรรษา ธรรมหาโส (2563 : 168-171), พระมหาสุชาติ อนาลโย (2563 : 7-10), พระปราโมทย์ วาทโกวิท และคณะ (2562 : 4704-4707), ยุพเรศ จังพานิช และคณะ (2562 : 63-65), ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล และคณะ (2558 : 166-168), วราลักษณ์วาลัย ยงสืบชาติ (2563 : 446-452), ไตรรัตน์ ธนะประกอบภรณ์ และพระศรีวินยาภรณ์ (2562 : 22-25), เอกชัย ศรีวิลาศ (2563 : ออนไลน์) จากนั้นนำมาวิเคราะห์และพัฒนาเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิด ในการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปได้ ดังภาพประกอบ 1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี



ภษประกอบ 1 กรอบเนวคัศในการวจัษ

สมมุตัฐษนการวจัษ

การประยูกตั้ใช้หลักสราณีษธรรมมัควมสัพนัชักัับการเสริมสร้งสันตัฒนชรรรม  
ในสถษนศัศษ สัณกษนชเขตพ้ันที่การศัศษประถมศัศษระของเขต 1

ลัษศักรัษของมหษวักยษลัษรษษกัฎฐษฬัพพรรณั